

Innovatieparasiet

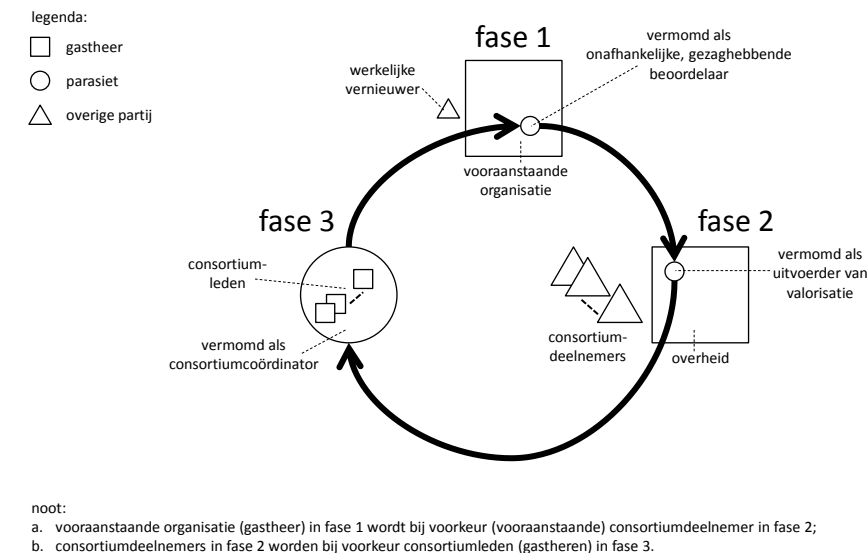
pleidooi voor gastheerhygiëne

Pieter Wisse (Information Dynamics)

Mensen die al dan niet onder de noemer van een organisatie parasiteren op werkelijke vernieuwers en bijgevolg op, nota bene, mensen c.q. organisaties met reële behoeften aan innovatieve diensten en producten zijn van alle tijden. Hier beschrijf ik een modern type van zo'n innovatieparasiet, de consortiumklever.

parasitaire levenscyclus

De consortiumklever noemt zich vaak kennisinstelling. Als [parodisme](#) is de aanduiding kennisinstelling toepasselijk. Hij heeft een zgn complexe levenscyclus, omdat hij wisselt van gastheer en daarbij zèlf van gedaante.¹



figuur 1: levenscyclus van de consortiumklever, een kennisinstelling als innovatieparasiet.

Aan het begin van de levenscyclus manifesteert deze innovatieparasiet zich als onafhankelijke, gezaghebbende beoordelaar. Zijn gastheer is een vooraanstaande organisatie die weliswaar interesse heeft, zeer prijzenswaardig, in wat een werkelijke vernieuwer haar als diensten en/of producten voorstelde, maar om allerlei redenen daarnaar als vroeg(st)e gebruiker nog niet verder durft te handelen. Kortom, de eerste gastheer zoekt bevestiging, draagvlak e.d. en is bereid de kennisinstelling te betalen voor een evaluatie. Dat is natuurlijk prima. Op dat tijdstip treft die vooraanstaande organisatie, dwz. als gastheer, ook helemaal geen verwijt, integendeel.² De parasiet is immers grootmeester in vermomming.

¹ Wie haar/zijn kennis van de desbetreffende biologie wil opfrissen, kan o.a. terecht bij diverse lemma's van [Wikipedia](#).

² Voor geslaagde innovatie is een zgn kampioen zelfs onmisbaar. Zie **Diffusion of Innovations** (Free Press, 1995, 4e editie, oorspronkelijk verschenen in 1962) door E.M. Rogers.

Voor de consortiumklever is het ivm. voor- en toelichting overigens essentieel dat de werkelijke vernieuwer meewerkt aan de evaluatie. Dat doet de vernieuwer doorgaans zelfs graag, want met zicht op zakelijke doorbraak en, over geslaagde vermommening van de parasiet gesproken, in het vertrouwen dat de beoordelaar inderdaad onafhankelijk is en blijft.

Daadwerkelijk speurt de consortiumklever tijdens zijn eerste levensfase echter slechts naar ‘materiaal’ voor – vlotte overgang naar – de volgende, tweede fase, te weten als uitvoerder van valorisatie. Daarvoor is de overheid zijn gastheer. Hoe dat zit, vergt eerst wat uitleg.

In dit verband betekent valorisatie “het tot maatschappelijke waarde brengen van wetenschappelijke en technologische kennis uit het publieke domein.”³ Dat subsidieert de staat,⁴ met voorrang voor samenwerking van maatschappelijke partijen in de vorm van een precompetitief consortium e.d. De overheid/staat vermenigvuldigt de financiële bijdragen door deelnemers met een factor die van de nieuwheid afhangt.⁵ Hoe nieuwer wat er valt te valoriseren wordt voorgesteld, des te hoger de subsidie.

Het is dus wachten op organisaties die zich ‘verkopen’ als uitvoerder van valorisatie en daarvoor consortia helpen vormen. Dat is op zichzelf niet verkeerd. Maar er bestaat dus ook een valse prikkel met die factor. Een parasiet is ten principale niet integer volgens het referentiekader van zijn gastheren. Een innovatieparasiet vervalst dus geheid die subsidiefactor door nieuwheid te suggereren die er allang niet meer is. Met andere woorden, voor de parasitaire consortiumklever vergt zijn tweede gedaante fraude met de subsidieaanvraag. Uit zijn vorige levensfase behoort hij immers nog te weten dat de vernieuwing reeds veel en veel meer betreft dan “kennis.” Hij heeft beschikbare diensten en/of producten geëvalueerd, daarover gerapporteerd. En dat zijn diensten en/of producten van een bedrijf, ofwel zakelijk, zodat “het publiek domein” evenmin klopt. Voor zijn nieuwe gastheer, de overheid als subsidieverstrekker, verheimelijkt de consortiumklever echter o.a. zijn eerdere rapportage om deze tweede levensfase ten onrechte voor valorisatie te kunnen laten doorgaan.

Terwijl de werkelijke vernieuwer onmisbaar is voor de consortiumklever tijdens zijn eerste levensfase, doet de klever er voor en tijdens de tweede fase juist alles aan om het bestaan van de werkelijke vernieuwer met zijn zakelijke diensten en producten te verhullen. Dat aanbod reduceert de innovatieparasiet gewiekt tot hoogstens ergens de vage suggestie van een idee, opzettelijk volkomen ongespecificeerd. Want dat haakje moet zo klein (gemaakt) zijn om het misleidende bordje met valorisatie aan te kunnen hangen. Zeg ook maar dat het complete schilderij een vervalsing is vanwege de vervalste ophanging.

Er is iets, zo niet veel, voor te zeggen om eveneens de consortiumdeelnemers als gastheren tijdens de tweede levensfase van de klever te bestempelen. Maar ofschoon ook de financiële bijdragen zelf van deelnemers nooit te versmaden zijn, vormen ze voor deze innovatieparasiet in dit stadium toch vooral middel tot het doel, dankzij de vermenigvuldigingsfactor, van het grotere bedrag aan overheidssubsidie.

Hoe komt de consortiumklever ermee wèg? Laat de werkelijke vernieuwer zich niet horen over verhulling van bereikte resultaten? Over valse concurrentie met staatssteun? Dat doet de vernieuwer zeker, zodra hij erover leert. Maar als bedrijf is een werkelijke

³ Zie www.valorisatie.nu, geraadpleegd op 19 april 2012.

⁴ Zie o.a. de TNO-wet.

⁵ Zo werkt het althans volgens de EZ-cofinancieringsregeling.

vernieuwer meestal klein, dat wil zeggen verhoudingsgewijs machteloos. Daarop speculeert de consortiumklever. En met eventueel een groter bedrijf als werkelijke vernieuwer was de innovatieparasiet stellig nooit begonnen aan metamorfose naar zijn volgende levensfase.

Vooraf ook blijken zowel nieuwe gastheer als consortiumdeelnemers ‘betrouwbaar’ als het erom gaat de fraude te dekken. Zijn ze bang dat hun medeplichtigheid ruimer bekend raakt? Zeker als het lukt om de gastheer tijdens de voorafgaande levensfase nù te laten optreden als vooraanstaand deelnemer, ziet de werkelijke vernieuwer prompt elke klacht afgeketst. Van de weeromstuit krijgt de vernieuwer gauw te horen dat hij met klagen moet ophouden, omdat hij anders opdrachten kan vergeten, juridische stappen tegemoet kan zien ...

Als ze het al niet eerder wisten, beseffen nieuwe gastheer en alle deelnemers op grond van de klachten van de werkelijke vernieuwer natuurlijk donders goed dat ze fout zitten om de innovatieparasiet te blijven beschermen. Waarom houden ze ontkenning vol? De consortiumklever zou geen parasiet zijn, als hij de verhoudingen niet zó had gesponnen dat hij tegen alle redelijkheid (en wet- en regelgeving, verdragen, integriteitscodes) in kan rekenen op loyaliteit. Het consortium krijgt trekjes van een complot ...

Het resultaat van valse valorisatie is ook karakteristiek voor een parasiet. Daarvoor is werk van de werkelijke vernieuwer nagebootst, zeg maar gekaapt resp. geplagieerd. Een innovatieparasiet weet en kan domweg niet anders, laat staan beter.

(Ook) aan subsidie komt een eind. Dat wil voor de consortiumklever zeggen dat het tijd is voor zijn volgende, derde en laatste levensfase. Hij verandert in coördinator van het consortium. Uiteraard blijft subsidie welkom, maar niet langer is de overheid zijn gastheer. Daarvoor komen allereerst de deelnemers van het consortium uit fase twee in aanmerking. De innovatieparasiet probeert van het consortium zoets als een community te maken, met zoveel mogelijk betalende ‘leden.’

Intussen kijkt de consortiumklever uit naar een gastheer om te beginnen aan de levenscyclus die voor een andere vernieuwing onvermijdelijk leidt tot averechts effect ... behalve voor de innovatieparasiet in kwestie zelf.

schade

De innovatieparasiet verzekert zich tijdens zijn levenscyclus met wisselende gedaanten van eigen voordeel. Zijn gedrag verdient het etiket parasitair, omdat hij andere mensen en organisaties er nadeel door bezorgt.

De schade door de innovatieparasiet kan sterk oplopen. Hier beperk ik me tot een ruwe, dus korte schets.

De werkelijke vernieuwer heeft het bedrog door,⁶ zodra de consortiumklever zich ontpopt als uitvoerder van zgn valorisatie. De vernieuwer weet immers dat valorisatie een gepasseerd

⁶ De beunhazerij van de innovatieparasiet is eerder al duidelijk. Althans, voor de werkelijke vernieuwer, maar die ‘gedoogt’ de gebrekkige evaluatie, wat een fatale vergissing zal blijken. De toon van de evaluatie is toch enthousiast, nietwaar? De aperte onzin door onbegrip strijkt de vernieuwer later wel weer glad, zo meent hij. Daarbij rekent de vernieuwer buiten het vermogen van de parasiet om de opdrachtgever van de beoordeling te beïnvloeden. Ondanks de positieve beoordeling weet de consortiumklever te bereiken dat de werkelijke

station is (zoals de innovatieparasiet eerder in zijn hoedanigheid van onafhankelijke, gezaghebbende beoordelaar ook zèlf bevestigde èn rapporteerde). Wat de werkelijke vernieuwer zoekt, zijn klanten voor zijn reeds ontwikkelde aanbod aan diensten en producten. Concurrentie? Ja, maar eerlijk! Nu is de vernieuwer (potentiële) klanten, inclusief de organisatie met de aanvankelijke interesse, kwijtgeraakt aan dat gesubsidieerde consortium.

De werkelijke vernieuwer moet op z'n minst zijn positie verdedigen. Dat kost veel tijd en moeite. Die zijn dus verloren voor, zeg maar, productief werk. Wie geen vernieuwer is, beseft niet hoe schadelijk dat uitpakt.

Omdat de innovatieparasiet naar zijn aard zowat de laatste is die kàn begrijpen wat de bedoeling ermee is, vormt zo'n consortium zelfs een onneembare drempel voor de voorgestelde vernieuwing. De retoriek van innovatie dient behoudzucht. Met terugwerkende kracht èn in de toekomst zijn daardoor alle tijd, moeite en geld die aan de vernieuwing in kwestie besteed zijn en worden simpelweg verspild, punt.

Deelnemers hebben in eerste aanleg niet door, dat de consortiumklever ze gebruikt voor zijn doel. En nadat ze het begrijpen, schamen ze zich er kennelijk voor toe te geven dat ze eerder door de innovatieparasiet om de tuin geleid zijn. Ze herkennen niet dat hetzelfde de werkelijke vernieuwer overkwam, zij het eerder, dat wil zeggen tijdens de evaluatie. Maar in plaats van gezamenlijke maatregelen tegen de parasiet, doen overheid en deelnemers pogingen om de werkelijke vernieuwer buiten te sluiten. Zonder argumenten is dat ronduit tragisch.

Nog méér schade, maar nooit kwantificeerbaar, ontstaat door het aldus ophouden van vernieuwing. Als daardoor (infra)structurele problemen blijven bestaan en zelfs groeien en/of kansen op maatschappelijke schaal ònbenut blijven, betalen we er een hele hoge prijs bovenop.

Het heeft geen zin de innovatieparasiet erop aan te spreken. Hij gedraagt zich naar zijn aard. Wat soelaas biedt is hygiëne door potentiële gastheren. Daarop moeten ze aanspreekbaar zijn, juist door het allerkleinste bedrijfje dat wèl werkelijke vernieuwing biedt en integriteit volhoudt.

19 april 2012, webeditie 2012 © Information Dynamics

vernieuwer het nakijken krijgt; de parasiet weet de vooraanstaande organisatie te verleiden met het vooruitzicht op het consortium en het succes dat valt te oogsten o.a. met zoveel èxtra geld dat niet eens ten laste komt van haar begroting. Allemaal valse voorspiegeling. Maar ja, ga iemand die verliefd is maar vertellen dat haar/zijn verkozen nieuwe partner niet deugt.